

„Ģimenes maksātnespējas” juridiskā regulējuma problemātika

2015. gada 1. janvārī spēkā stājās grozījumi Maksātnespējas likuma 133. pantā, proti, kā personas, kuras var iesniegt fiziskās personas maksātnespējas pieteikumu, ir norādītas „parādnieks kopā ar šā likuma 131. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā noteiktajām ieinteresētajām personām, ja katrai no tām pastāv kāda no šā likuma 129. panta pirmajā daļā minētajām pazīmēm”.

JURISTA PADOMS

Parādnieks (fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts) var būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālās grūtības. Jāņem vērā, ka fiziskās personas maksātnespējas process var tikt pasludināts vienīgi tad, ja parādnieks atbilst Maksātnespējas likuma 129. pantā noteiktajām maksātnespējas procesa pazīmēm un priekšnoteikumiem, kā arī attiecībā uz parādnieku nav konstatējami Maksātnespējas likuma 130. pantā norādītie maksātnespējas procesa piemērošanas ierobežojumi.

Par **ieinteresētajām personām** Maksātnespējas likuma 131. panta pirmās daļas 1. un 2. punkta izpratnē ir uzskatāmas **parādnieka laulātais un persona, kura sastāv ar parādnieku radniecībā vai svainībā līdz otrajai pakāpei**.

Saskaņā ar Civillikuma 206. pantu par **radniecību** sauc divu vai vairāku personu starpā ar dzimšanu radušos attiecību (piemēram, vecāki un bērni, brāļi un māsas).

Saskaņā ar Civillikuma 215. pantu viena laulātā attiecību ar otra radiniekiem sauc par **svainību** (piemēram, sievas tēvs vai vīra brālis).

Radniecības un svainības **pakāpes** definētas Civillikuma 210. pantā un 211. pantā, piemēram, dēls attiecībā pret tēvu stāv pirmajā radniecības pakāpē, bet bērna bērns pret vectēvu – otrajā pakāpē, savukārt īstie brāļi un māsas atrodas otrajā radniecības pakāpē utt.

Tādējādi no iepriekš norādītajām tiesību normām secināms, ka **fiziskās personas maksātne-**

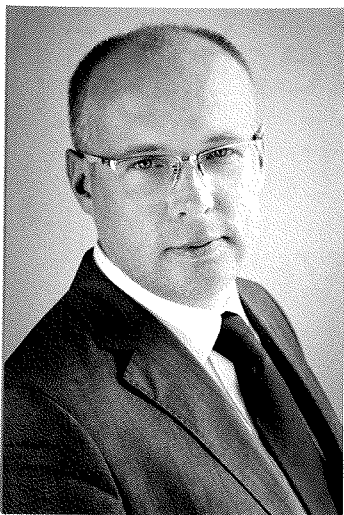
spējas pieteikumu var iesniegt parādnieks kopā ar laulāto, ar bērniem, ar brāļiem un māsām, ar laulātā vecākiem, dažādi kombinējot šo personu grupu. Visizplatītākie gadījumi tomēr varētu būt abu laulāto **kopīgs maksātnespējas process**, ja tie, piemēram, bijuši līdzzaņēmēji vai galvojuši viens par otra saistībā. Tāpat arī kopīgs maksātnespējas process varētu būt **vecākiem ar bērniem**, kur vecāki, piemēram, galvojuši par bērna kreditsaistībām.

Nenoliedzami, „ģimenes maksātnespējai” ir zināma **sociāla funkcija**, jo tā atvieglo parādnieku dzīvi, it sevišķi gadījumā, ja maksātnespēja saistīta ar vienu darījumu, piemēram, vīrs aizņēmis naudu, sieva galvojusi, bet nedz viens, nedz otrs nav spējīgi šīs saistības izpildīt. Šādā gadījumā nav jāsniedz divi atsevišķi maksātnespējas procesa pieteikumi, bet ir iesniedzams viens pieteikums, kas ļauj samazināt parādnieka izmaksas gan par pieteikuma sagatavošanu, gan valsts nodevu un maksātnespējas depozītu. Arī kreditoriem šāds process ir ērtāks, jo nav jāpieņem vairākos maksātnespējas procesos, bet **visi parādnieki ir apvienoti vienā maksātnespējas procesā, kuru administrē viens maksātnespējas procesa administrators.**

Tiktāl viss būtu brīnišķīgi, ja vien likumdevējs, ieviešot „ģimenes maksātnespējas” institūtu, būtu ieviesis šī institūta realizācijai **atbilstošu procedūru.**

Vistiešākajā veidā šīs procedūras neesamība ietekmē maksātnespējas procesa administratora darbības, jo faktiskā situācija ir tāda, ka, admi-

**Olavs
Cers,**
zvērināts
advokāts,
sertificēts
maksātnespējas
procesa
administrators



nistrējot „ģimenes maksātnespējas” procesu, administrators it kā viena procesa ietvaros tomēr ir spiesti vest vairākus patstāvīgus maksātnespējas procesus!

Jāsāk jau ar to, ka Maksātnespējas reģistrā katram no „ģimenes maksātnespējas” procesa parādniekiem tiek izdarīts atsevišķs ieraksts, no kura vispār nevar secināt, ka norisinās vairāku personu vienots „ģimenes maksātnespējas” process. Respektīvi, Maksātnespējas reģistrā nav iekļauta atzīme vai cita veida norāde uz „ģimenes maksātnespējas” procesu, bet visi šā procesa parādnieki Maksātnespējas reģistrā tiek iekļauti kā atsevišķas fiziskās personas. Turklāt Maksātnespējas reģistrā netiek norādīti nedz parādnieku personas kodi, nedz maksātnespējas lietu numuri, līdz ar ko **no Maksātnespējas reģistra nav iespējams identificēt, vai parādniekam ir pasludināts individuāls vai ģimenes maksātnespējas process.**

Tālāk – saskaņā ar Maksātnespējas likuma 145. pantu bankrota procedūras laikā ir jāpārdod parādnieka manta, un administratoram ir jāizstrādā parādnieka mantas pārdošanas plāns. Ja parādniekam mantas nav, administratoram jāsatavot ziņojums par parādnieka mantas neesamību. „Ģimenes maksātnespējas” procesā, ko ved šā raksta autors, vienam laulātajam manta ir, bet otram – nav. Līdz ar to viena maksātnespējas procesa ietvaros administrators ir izstrādājis viena parādnieka mantas pārdošanas plānu, bet attiecībā uz otru parādnieku sagatavojis ziņojumu par mantas neesamību. Tāpat arī visus pieprasījumus attiecībā uz parādnieku darījumiem un mantisko stāvokli administrators sūta adresātiem par katru parādnieku atsevišķi. Arī kreditoru reģistru katram parādniekam administrators sagatavo atsevišķu. Visbeidzot, arī saistību dzēšanas plāns katram parādniekam tiek sagatavots atsevišķs. Faktiski „ģimenes maksātnespējas” procesa ietvaros administrators ved visu to parādnieku patstāvīgos maksātnespējas procesus, kuri šo pieteikumu ir iesnieguši.

Maksātnespējas reģistrā nav iekļauta atzīme vai cita veida norāde uz „ģimenes maksātnespējas” procesu.

Grūti arī prognozēt, kāda būtu administratora un tiesas rīcība, ja atklātos, ka maksātnespējas procesā attiecībā uz vienu parādnieku būtu pamats bankrota procedūras vai saistību dzēšanas procedūras izbeigšanai, pārējiem parādniekiem to turpinot. Nav saprotams, kāds šādā gadījumā būtu tiesas nolēmums – izbeigt fiziskās personas maksātnespējas procesu daļā attiecībā uz vienu parādnieku, bet turpināt daļā attiecībā uz pārējiem parādniekiem?

Saskaroties ar šādu neskaidru regulējumu, šā raksta autors vērsās Tieslietu ministrijā ar lūgumu skaidrot „ģimenes maksātnespējas” normu piemērošanu, taču skaidrojums pēc būtības netika sniegts, vien citējot tiesību normas un papildus norādot: „(..) administrators ir speciāli apmācīts iztulkot tiesību normas, tās piemērot, risināt tiesību normu kolīzijas u.tml.” Respektīvi, sliēcēju glābšana ir pašu sliēcēju rokās.

Visbeidzot, iesniedzot „ģimenes maksātnespējas” procesa pieteikumu, neatkarīgi no tā, cik fizisko personu ir apvienojušās šajā pieteikumā, gan valsts nodeva (71,14 EUR), gan maksātnespējas depozīts (740 EUR) ir maksājami tādā pašā apmērā, kā iesniedzot viena parādnieka maksātnespējas procesa pieteikumu. Respektīvi, **vairāku fizisko personu kopīgs maksātnespējas process tiek ierosināts un administrēts par tādām pašām izmaksām, kādas ir vienas personas patstāvīgam maksātnespējas procesam.** No tā izriet, ka gan tiesai ir jāved faktiski vairākas fizisko personu maksātnespējas procesa lietas, par kurām samaksāta tikai viena valsts nodeva, gan arī administratoram jāved faktiski vairāku personu maksātnespējas procesi, par to saņemot atlīdzību (maksātnespējas depozītu) kā par viena procesa vešanu. Šādu situāciju nevar atzīt par atbilstošu Satversmes 106. pantā noteiktajam, proti, piespiedu darbs ir aizliegts. Taču tas jau būs Satversmes tiesas kompetences jautājums, jo šā raksta autors apsver iespēju vērsties Satversmes tiesā ar attiecīgu pieteikumu.

Apkopojot minēto, secināms, ka „ģimenes maksātnespējas” process pilda zināmu sociālo funkciju un kā tāds ir ērts un izdevīgs gan pašiem parādniekiem, gan kreditoriem, taču rada neskaidriības un problemātiku pārējiem šā procesa dalībniekiem, piemēram, tiesām un maksātnespējas procesa administratoriem.

Atliek cerēt, ka turpmākajā Maksātnespējas likuma pilnveides gaitā tiks atrisināta arī šajā rakstā norādītā problemātika.

JURISTA
PADOMS

Materiāls tapis
sadarbībā ar

C.J

OC Co. & Co. Ltd.
KONKURSA ADMINISTRATORS

III | P